

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรในการวิจัยคือผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในโรงพยาบาลของรัฐ ในเขตจังหวัดชลบุรี ซึ่งครอบคลุม 12 โรงพยาบาล จำนวนผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ทั้งหมด 6,481 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 480 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตัวแปรในการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรตามคือ ผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน ตัวแปรอิสระคือ ความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้เป็นเบาหวาน แบบสอบถามความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ แบบสอบถามความคาดหวังในความสามารถของตน แบบสอบถามความคาดหวังในผลลัพธ์ ความไว้วางใจในแพทย์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้และใช้โปรแกรม LISREL 8.80 เพื่อวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ ความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 12 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกคู่ ตัวแปรทุกตัวที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 78 คู่

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงแต่ละตัว พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.822 ถึง 0.967 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรสังเกตได้ในตัวแปรตาม (Y9) มากที่สุดคือ ความสามารถในการควบคุมเบาหวาน (Y2)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.941 รองลงมาคือ ความยึดมั่นโดยทั่วไป (Y7) ความไว้วางใจในศีลธรรมของแพทย์และความไว้วางใจในบุคลิกภาพของแพทย์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.885 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในตัวแปรแฝงความไว้วางใจในแพทย์ที่มีค่าสูงสุดคือ ความไว้วางใจในศีลธรรมของแพทย์ของแพทย์ (X1) กับความไว้วางใจในความชำนาญทางการแพทย์ (X2) ส่วนตัวแปรสังเกตได้ในตัวแปรแฝงความคาดหวังในความสามารถของตนที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดคือความสามารถในการควบคุมเบาหวาน (Y2) กับความคาดหวังในระดับความสำเร็จ (Y4) มีค่าเท่ากับ 0.949 และตัวแปรสังเกตได้ในตัวแปรแฝงความคาดหวังในผลลัพธ์คือความคาดหวังผล (Y5) กับการเห็นคุณค่า (Y6) มีค่าเท่ากับ 0.925 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ในตัวแปรแฝงความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์คือ ความยึดมั่นโดยทั่วไป (Y7) และความยึดมั่นโดยเจาะจง (Y8) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.941

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงอื่น ๆ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงความไว้วางใจในแพทย์ที่มีค่าสูงสุดคือความไว้วางใจในศีลธรรมของแพทย์ (X1) ความยึดมั่นโดยทั่วไป (Y7) มีค่าเท่ากับ 0.951 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ในตัวแปรแฝงความคาดหวังในผลลัพธ์ที่มีค่าสูงสุดคือการคาดหวังผล (Y5) กับความไว้วางใจในศีลธรรมของแพทย์ (X1) มีค่าเท่ากับ 0.933 และส่วนตัวแปรสังเกตได้ในตัวแปรแฝงความคาดหวังในความสามารถของตนที่มีค่าสูงสุดคือ ความสามารถในการควบคุมเบาหวาน (Y2) กับความยึดมั่นโดยทั่วไป (Y7) มีค่าเท่ากับ 0.941

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ตามสมมติฐาน ปรากฏว่าผลการตรวจสอบค่าสถิติไค - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 37.96 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 27 โดยมีค่าความน่าจะเป็นทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.079 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.0022 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.029 กราฟคิวพล็อตมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานมีค่าต่ำกว่า 2.00 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตามคือ ผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานมีค่าเท่ากับ 0.83 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานได้ร้อยละ 83 จากผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และ

ความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 จึงสรุปได้ว่าโมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เส้นทางอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน พบว่าตัวแปรผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.93 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรจากตัวแปรแฝง 3 ตัว คือ ตัวแปรแฝงความคาดหวังในผลลัพธ์ มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.19 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรแฝงความคาดหวังในความสามารถของตน มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.44 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรแฝงความไว้วางใจในแพทย์มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรแฝงความคาดหวังในความสามารถของตน ตัวแปรแฝงความคาดหวังในผลลัพธ์และตัวแปรแฝงความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์มีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.90 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแปรแฝงความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงความคาดหวังในความสามารถของตน ตัวแปรแฝงความคาดหวังในผลลัพธ์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.47 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.20 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับและได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากตัวแปรแฝงความไว้วางใจในแพทย์โดยได้รับอิทธิพลทางตรงมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.33 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรแฝงความคาดหวังในความสามารถของตน ตัวแปรแฝงความคาดหวังในผลลัพธ์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.63 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อิทธิพลทางตรงของตัวแปรแฝงความคาดหวังในความสามารถของตน ตัวแปรแฝงความคาดหวังในผลลัพธ์ ซึ่งได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงความไว้วางใจในแพทย์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.95 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.94 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดล พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าเป็นบวกโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงที่มีค่าสูงสุด คือ ตัวแปรความไว้วางใจในแพทย์ กับตัวแปรความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.95 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงที่มีค่าต่ำสุด คือ ตัวแปรความคาดหวังในผลลัพธ์กับตัวแปรผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.85

ผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้เป็นเบาหวานจะมีผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานที่ดีขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ด้าน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน ได้แก่

ความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ส่งอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกกับผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.93 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน โดยผู้เป็นเบาหวานที่มีความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์มากเท่าใดจะส่งผลให้ ผู้เป็นเบาหวานจะมีผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานในระดับที่ดีมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวาน โดยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานได้แก่ ความคาดหวังในผลลัพธ์ ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.19 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผ่านทาง ความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.44 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผ่านทาง ความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์และความไว้วางใจในแพทย์ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ มีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.90 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผ่านทาง ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์แสดงให้เห็นว่าผู้เป็นเบาหวานที่ 2 ขาดความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความไว้วางใจในแพทย์ต่ำ ส่งผลให้ผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานอยู่ในระดับที่ไม่ดีและยังพบว่าความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ได้รับอิทธิพลทางตรง จากความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.47 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.20 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมในทิศทางบวกจาก ความไว้วางใจในแพทย์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.33 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวกผ่านความคาดหวังในความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.63 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าผู้เป็นเบาหวานที่มีความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์สูงจะส่งผลให้มีความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์มากขึ้น

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่เสริมความคาดหวังในความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ โดยได้รับอิทธิพลทางตรงจากความไว้วางใจในแพทย์มีอิทธิพลเท่ากับ 0.95 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และอิทธิพลเท่ากับ 0.94 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าผู้เป็นเบาหวานที่มีความไว้วางใจในแพทย์สูงจะส่งผลให้มีความคาดหวังในความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์สูงตามไปด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานได้รับอิทธิพลทางตรงจากความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความไว้วางใจในแพทย์ผ่านทางความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ ในขณะที่ความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ได้รับอิทธิพลทางตรงจากความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจาก ความไว้วางใจในแพทย์ ผ่านทางความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกันทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา (Bandura & Locke, 2003, Bandura, 1977a, 1986) แนวคิดความไว้วางใจในแพทย์ของ คาร์เตอร์นิคchio (Caterinicchio, 1979) รูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพของแบคเกอร์ และไมแมน (Becker & Maiman, 1980) แนวคิดความไว้วางใจทางการแพทย์ของจอห์น (Johns, 1996) และรายงานทางการแพทย์ของคูโอร์ และคณะ (Kuo et al., 2003) ดังนั้นจึงอภิปรายผลการวิจัยที่เป็นไปตามสมมติฐานดังนี้

ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 โดยผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานได้รับอิทธิพลโดยตรงจากความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์แสดงว่าผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดสะสมได้มีความความคิดเห็นที่โน้มเอียงไปในการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์และการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ในการควบคุมโรคเบาหวาน ในเรื่องการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การช้ยาและอินซูลิน การตรวจระดับน้ำตาลในเลือดและการดูแลปัจจัยเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอซึ่งจะส่งผลในทางบวกทำให้ระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเลือดลดลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา (Bandura & Lcoke, 2003) ว่าผลลัพธ์ด้านสุขภาพจะได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยจะช่วยสร้างเสริมความยึดมั่นในคำแนะนำและจากรายงานทางการแพทย์ผลลัพธ์ด้านสุขภาพของ คูโอร์ และคณะ (Kuo et al., 2003). พบว่าความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์เป็นปัจจัยหลักของประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลและผลลัพธ์ด้านสุขภาพ

ความคาดหวังในความสามารถของตนมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานผ่านความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์แสดงว่าผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีความคิดเห็นต่อ

การควบคุมเบาหวานที่ดีมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการควบคุมเบาหวาน ความพยายามในการควบคุมเบาหวานและคาดหวังในระดับความสำเร็จของการควบคุมเบาหวานที่สูงจะทำให้ผู้เป็นเบาหวานมีความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์มากตามไปด้วยซึ่งจะส่งผลดีต่อระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสม (HbA_{1c}) สอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ความสามารถแห่งตนของแบนดูรา (Bandura, 1997) ซึ่งกล่าว ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่ามีประสิทธิภาพที่จะแสดงถึงความสามารถนั้นจะมีความอดทนและจะประสบความสำเร็จในที่สุดและแสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองจะมีอิทธิพลต่อ การกระทำและผลลัพธ์ด้านสุขภาพได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งช่วยสร้างความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์และจากรายงานทางการแพทย์ ผลลัพธ์ด้านสุขภาพของ คูโอรี และคณะ (Kuo et al., 2003) พบว่าความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์เป็นปัจจัยหลักของประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลและผลลัพธ์ด้านสุขภาพ นอกจากนี้การรับรู้ความสามารถของตนเองจะมีผลกระทบต่อทางเลือกกระทำพฤติกรรม เช่น การพยายามลดปริมาณการใช้น้ำตาล การดื่มเหล้าหรือการสูบบุหรี่ การออกกำลังกาย หรือการฝึกการผ่อนคลาย ความพยายามในการกระทำพฤติกรรม นั้น ๆ อย่างต่อเนื่องและปฏิกิริยาตอบสนองทางอารมณ์ เช่น ความวิตกกังวลซึ่งอาจจะมีผลต่อ การรับรู้ความสามารถในทางลบ เมื่อบุคคลนั้นเผชิญกับภาวะคุกคามที่บ่งบอกถึงความล้มเหลว (Lawrance & Mcleeroy, 1986 cited in อรพินท์ กายโรจน์, 2542) สอดคล้องกับแนวคิดของ โรเซนสโตก (Rosenstock, 1966 cited in ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสรวง สุวรรณ, 2536) ซึ่งมีข้อสมมติฐานว่าบุคคลจะแสวงหาและปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพภายใต้สถานการณ์เฉพาะอย่างเท่านั้น บุคคลจะต้องมีความสามารถของบุคคลที่จะแก้ไขปัญหาคือโอเลียร์ (O'Leary, 1985) ได้นำแนวคิดการรับรู้สมรรถนะของตนเองไปใช้ในการทำนายพฤติกรรมสุขภาพได้แก่ พฤติกรรม การสูบบุหรี่ พฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ถูกต้อง การควบคุมความเจ็บปวดและการฟื้นฟูสภาพในผู้ป่วยหัวใจ

ความคาดหวังในผลลัพธ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานผ่านความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ แสดงว่าผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งมีการคาดหวังในผลของ การควบคุมเบาหวานและเห็นคุณค่าของผลลัพธ์ในการควบคุมเบาหวานจะทำให้ผู้เป็นเบาหวานมีความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์สูงซึ่งจะส่งผลดีต่อระดับน้ำตาลในเลือด (HbA_{1c}) สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคมของแบนดูรา Bandura (1994) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีบทบาทสำคัญในการจูงใจตนเอง การจูงใจของบุคคลส่วนใหญ่อยู่ในรูปของกระบวนการคิด บุคคลจะมีการจูงใจตนเองและชี้แนะการกระทำของตนเอง โดยการคิดล่วงหน้าบุคคลจะสร้างความเชื่อจากการคิดว่าตนเองสามารถทำอะไรก็ได้และมีความคาดหวังถึงผลของการกระทำในรูปแบบการจูงใจ

ทางความคิดมีลักษณะของการคาดหวังผลคือการคาดหวังผลและเห็นคุณค่า แรงจูงใจจะถูกควบคุมโดยการคาดหวังผลจากการกระทำแต่ละบุคคลจะกระทำพฤติกรรมภายใต้ความเชื่อที่ว่าตนเองสามารถทำอะไรและเชื่อในผลที่เกิดจากการกระทำ อิทธิพลของการคาดหวังผลและเห็นคุณค่าจะเป็นแห่งเหตุจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นสอดคล้องกับแนวคิดแผนความเชื่อด้านสุขภาพของแบคเกอร์ และคณะ (Becker & Maiman, 1980) ซึ่งได้อธิบายทำนายพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยและการปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ป่วยในองค์ประกอบการรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับหมายถึงการที่บุคคลแสวงหาวิธีการปฏิบัติให้หายจากโรคหรือป้องกันไม่ให้เกิดโรค โดยการปฏิบัตินั้นต้องเชื่อว่าเป็นการกระทำที่ดีมีประโยชน์และเหมาะสมที่จะทำให้หายหรือไม่เป็นโรคนั้น ๆ ดังนั้น การตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำก็จะขึ้นอยู่กับเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของพฤติกรรมนั้น ๆ โดยเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย นอกจากนี้ความเข้าใจในคำแนะนำรวมถึงความไว้วางใจในการดูแลของเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่มียิทธิพลต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำด้วย

ความไว้วางใจในแพทย์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานผ่านความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ แสดงว่าผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งมีความเชื่อมั่นในคุณลักษณะความสามารถหรือพฤติกรรมของแพทย์ในทางศีลธรรม ความชำนาญทางการแพทย์และในบุคลิกภาพที่จะกระทำตามความเหมาะสมเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ของตนจะส่งผลให้มีความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์มากขึ้นจนส่งผลที่ดีต่อระดับน้ำตาลในเลือด (HbA_{1c}) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความไว้วางใจในแพทย์ของคาร์เตอร์นิกชีโอ (Caterinicchio, 1979) ซึ่งอธิบายว่าผู้ป่วยที่ให้ความไว้วางใจสูงต่อแพทย์ของตนจะปฏิบัติตามคำแนะนำในการรักษาพยาบาลถึงแม้ว่าการปฏิบัตินั้น ๆ จะต้องใช้จ่ายส่วนตัวในแง่เวลาทรัพยากรและผู้ป่วยที่มีความไว้วางใจต่อแพทย์ในระดับสูงถึงแม้ว่าเขาจะได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์หลาย ๆ คน ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ก็ตามซึ่งแสดงว่าเมื่อผู้ป่วยให้ความไว้วางใจต่อแพทย์คนหนึ่งแล้วผู้ป่วยจะมีแนวโน้มที่จะให้ความไว้วางใจต่อแพทย์คนอื่น ๆ ในสถานพยาบาลนั้น และสนับสนุนแนวคิดรูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพของ แบคเกอร์ และไมแมน (Becker & Maiman, 1980) ซึ่งได้อธิบายพฤติกรรมของผู้ป่วยในการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ โดยความคาดหวังในผลลัพธ์และความไว้วางใจในแพทย์เป็นปัจจัยทำนาย การปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ จากรายงานทาง การแพทย์ของ คูโอร์ และคณะ (Kuo et al., 2003) พบว่าความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์เป็นปัจจัยหลักของประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลและผลลัพธ์ด้านสุขภาพ

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าความไว้วางใจในแพทย์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานผ่านความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์แสดงว่าผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งมีความไว้วางใจในแพทย์สูงจะส่งผลให้ผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 มีความคาดหวังในความสามารถของตน และความคาดหวังในผลลัพธ์สูงซึ่งจะมีทำให้เกิดความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์โดยจะมีความคิดเห็นและการปฏิบัติ

ตามต่อคำแนะนำของแพทย์อย่างต่อเนื่องอันเป็นผลดีต่อระดับน้ำตาลในเลือด (HbA_{1c}) ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูราซึ่งอธิบายถึงผลลัพธ์ด้านสุขภาพ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ความสามารถของตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความยืดหยุ่นในการที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในกิจกรรมซึ่งจะเสริมสร้างความยืดหยุ่น (Bandura & Locke, 2003) และในบริบทของโรคเรื้อรังมีการศึกษาที่แสดงถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายการรับรู้ทางกายภาพและสุขภาพทางอารมณ์ที่ดี (Hochhausen et al., 2007; Joekes, Van Eldern, & Schreurs., 2007) นอกจากนี้ยังสนับสนุนแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา (Bandura, 1977a, 1986) ซึ่งอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงหรือการกระทำพฤติกรรมว่า ผลจากการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับความคาดหวังของบุคคล คือความคาดหวังในความสามารถของตนและความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ (Bandura, 1977a) โดยการรับรู้ความสามารถแห่งตน มีพื้นฐานหรือพัฒนามาจากปัจจัยมาจากการชักจูงด้วยวาจาหรือชี้แนะด้วยวาจาแต่ความสำเร็จในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองด้วยวิธีนี้อาจขึ้นอยู่กับความรู้สึกไว้วางใจต่อผู้ชักจูงให้มีการกระทำพฤติกรรมรวมทั้งสถานการณ์นั้น ๆ ด้วย (Bandura, 1986) ซึ่งจากแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรความไว้วางใจ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์และความยืดหยุ่นตามคำแนะนำของแพทย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อผลลัพธ์ด้านสุขภาพและสอดคล้องกับแนวคิดความไว้วางใจทางการแพทย์ของจอห์น (Johns, 1996) ได้เสนอแนวคิดความไว้วางใจทางการแพทย์ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลลัพธ์โดยผลที่ตามมาของความไว้วางใจจะมีความเฉพาะขึ้นอยู่กับบริบทหรือสถานการณ์รวมถึงการทำให้ความคาดหวังในผลลัพธ์เป็นจริงและความไว้วางใจยังมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลี และลิน (Lee & Lin, 2009) ซึ่งได้ศึกษาความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยืดหยุ่นในคำแนะนำของแพทย์กับผลลัพธ์ทางด้านสุขภาพในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่าความไว้วางใจในแพทย์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานโดยมีอิทธิทางอ้อมผ่านความคาดหวังในความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยืดหยุ่นในคำแนะนำของแพทย์ ความยืดหยุ่นในคำแนะนำของแพทย์มีอิทธิพลทางตรงต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานมีสาเหตุมาจากความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยืดหยุ่นในคำแนะนำของแพทย์ ซึ่งการที่ผู้เป็นเบาหวานมีความไว้วางใจในแพทย์จะส่งเสริมให้ผู้เป็นเบาหวานมีความ

คาดหวังในความสามารถของตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ที่ดีซึ่งจะเป็นผลดีต่อความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าจะส่งผลดีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาทางการแพทย์ควรเสริมให้นิสิตแพทย์ได้รับการพัฒนาทั้งในด้านความชำนาญทางการแพทย์ การพัฒนาด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสมในวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรมในการเป็นแพทย์เพื่อให้ได้แพทย์ที่มีคุณลักษณะอันเป็นที่ไว้วางใจของผู้ป่วย อันจะช่วยสนับสนุนความคาดหวังในความสามารถของตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ที่ดีซึ่งจะเป็นผลดีต่อความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์และผลลัพธ์ด้านสุขภาพของผู้ป่วย

2. การจัดบริการของรัฐในโรงพยาบาลควรจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ผู้ให้การรักษาศึกษาในคลินิกเบาหวานจะส่งผลให้ผู้เป็นเบาหวานได้รับการดูแลและคำแนะนำจากแพทย์อย่างพอเพียงอันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ในผู้เป็นเบาหวานและผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน

3. สถานบริการของรัฐควรจัดแพทย์ประจำในคลินิกเบาหวานเพื่อเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อเนื้ออันจะช่วยให้ผู้เป็นเบาหวานมีความคุ้นเคยและไว้วางใจในแพทย์ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ในการปฏิบัติตนเพื่อควบคุมเบาหวานต่อไป

4. คำแนะนำในการควบคุมเบาหวานควรส่งเสริมให้ผู้เป็นเบาหวานปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัดพร้อมกับให้ทราบถึงผลลัพธ์ที่ดีในการปฏิบัติตน จะทำให้ผู้เป็นเบาหวานปฏิบัติตามคำแนะนำด้วยความเชื่อมั่นอันเป็นผลให้ระดับน้ำตาลในเลือดอยู่ในระดับที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งศึกษาเฉพาะผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 กลุ่มหนึ่งเท่านั้นควรนำเอาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์ ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความเชื่อมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ไปศึกษากับผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดอื่นเพื่อยืนยันความถูกต้องของโมเดลที่สร้างขึ้น

2. ควรมีการวิจัยโดยใช้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความไว้วางใจในแพทย์

ความคาดหวังในความสามารถของตน ความคาดหวังในผลลัพธ์และความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ที่มีต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multigroup Ananlysis) เช่น กลุ่มผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในกลุ่มผู้เป็นเบาหวาน ที่มีภาวะแทรกซ้อนรุนแรงกับกลุ่มที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน หรือการศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรังที่แตกต่างกันว่าจะมีความแตกต่างกันหรือไม่ และนอกจากแพทย์ส่วนบุคคลที่ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ได้รับบริการแล้วในระบบบริการการดูแลผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ยังมีบุคลากรที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 เช่น เกสเซอร์ พยาบาลเวชปฏิบัติ พยาบาล นักวิชาการและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลผู้เป็นเบาหวาน ควรนำมาศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการว่าจะมีความแตกต่างกันหรืออย่างไร

3. เนื่องจากผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจากทฤษฎีการเรียนรู้ ปัญญาสังคมของแบนดูร่ายังมีตัวแปรอีกหลายตัวที่ส่งผลความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์และผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน เช่น การกำกับตนเองและแนวคิดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาด้วยการเพิ่มตัวแปรเข้าไปในโมเดลเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับสาเหตุของผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน

4. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความไว้วางใจในแพทย์มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์ และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลลัพธ์การควบคุมเบาหวาน ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าถึงปัจจัยที่มีผลทางลบต่อความยึดมั่นในคำแนะนำของแพทย์และผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรศึกษาต่อเพื่อความเข้าใจที่สมบูรณ์ในการส่งเสริมให้ผู้เป็นเบาหวานมีผลลัพธ์การควบคุมเบาหวานที่ดีต่อไป